

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

cc: fi.fma.v@regeringskansliet.se

2026-04-22

Remissvar avseende slutbetänkandet Fondandelsbolag – för en mer konkurrenskraftig fondmarknad (SOU 2025:117)

Föreningen välkomnar förslaget om att införa en associationsrättslig fondstruktur genom fondandelsbolag.

Genom införandet av fondandelsbolag möjliggörs etablering i Sverige av fondstrukturer som i dag förläggs till andra jurisdiktioner där associationsrättsliga fondstrukturer finns. Det kommer att stärka svenska fonders exportmöjligheter till länder där den associationsrättsliga strukturen är mer välbekant och därmed lättare kan attrahera investerare. Fondandelsbolag innebär därigenom att Sveriges konkurrenskraft som fondmarknad stärks och att fler fonder och förvaltningslösningar kan utvecklas och bedrivas här i landet. Fondandelsbolaget är vidare en förutsättning för att EU:s långsiktiga investeringsfonder (Eltif-fonder) ska kunna etableras här i landet. Föreningen ser ett växande intresse för dessa fonder från såväl förvaltare som investerare.

Föreningen ser även att fondandelsbolaget kan bidra till effektivitetsvinster i förvaltningen, dels genom att bolaget - till skillnad från andra associationsformer - är särskilt anpassat för fondverksamhet, dels genom möjligheten att etablera s.k. delfonder inom ramen för ett och samma bolag. Därtill kommer effektivitetsvinster genom att det blir möjligt för en svensk fondförvaltare att i högre utsträckning driva verksamheten i ett och samma land, Sverige, i stället för att behöva etablera associationsrättsliga fonder i andra länder.

Förslaget kommer sammantaget att få positiva effekter för såväl fondförvaltare, investerare som svenskt investeringsklimat. Därtill bidrar en ökad förläggning till Sverige av fondindustrin, inklusive dess kringverksamhet i form av olika tjänsteleverantörer, till ökade skatteintäkter.

Föreningen har följande detaljerade synpunkter på förslagen och texterna i betänkandet.

Fondandelsbolag och dess verksamhet (avsnitt 4.3.2)

Hinder mot att bedriva annan verksamhet

I lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder (LAIF) regleras inte vilka tillgångar en alternativ investeringsfond (AIF) får äga. Utredningens slutsats att ett AIF-bolag inte skulle kunna äga exempelvis gruvor eller råvarulager saknar därför stöd (s. 396 i betänkandet). Även i författningskommentaren till 1 kap. 4 § den föreslagna fondandelbolagslagen (FABL) görs vissa uttalanden om vad som utgör verksamhet som regleras i LAIF. Någon ändring av tillämpningsområdet för LAIF är inte avsedd. Föreningen förordar därför att det refereras till förarbetena till den lagen, snarare än att konceptet AIF utvecklas särskilt i förarbetena till FABL.

Tillstånd (avsnitt 4.3.4)

Tillståndsplikt för investeringsbolag

Föreningen delar utredningens bedömning att det ska krävas tillstånd från Finansinspektionen för att bilda ett investeringsbolag, för att uppfylla UCITS-direktivets krav på auktorisation. Föreningen ifrågasätter däremot utredningens motivering av tillståndsplikten, som tar sin utgångspunkt i att det för flertalet finansiella företag normalt krävs tillstånd för att bedriva viss verksamhet, såsom för banker, försäkringsbolag, värdepappersbolag och fondbolag. Jämförelsen är problematisk eftersom ett investeringsbolag är en fond och inte ett verksamhetsdrivande finansiellt företag (se s. 402). Tillståndsplikten får därmed en annan funktion än för sådana företag. För investeringsbolag avser tillståndet i stället att fonden får bildas. Detta bör snarast liknas vid dagens godkännande av fondbestämmelser för en värdepappersfond.

Planerad verksamhet ska bedrivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar investeringsbolagets verksamhet

I betänkandet föreslås att ett av kraven för att Finansinspektionen ska ge tillstånd för ett investeringsbolag är att ”det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i denna lag och andra författningar som reglerar bolagets verksamhet” (3 kap. 1 § 1 FABL). Detta är en lokution som används för beviljande av tillstånd för t.ex. ett fondbolag och ligger till grund för att tillståndssökanden i förväg måste redovisa en mängd olika uppgifter som visar att verksamheten kommer att drivas på det sätt som förutsätts i lagen (2004:46) om värdepappersfonder (LVF). Några motsvarande organisatoriska krav som ställs på ett fondbolag finns emellertid inte för ett investeringsbolag. I författningskommentaren anges att bestämmelsen syftar till att Finansinspektionen ska säkerställa att bolaget inte kommer att bedriva någon annan verksamhet än att göra kollektiva investeringar och att bolagets placeringsriktning inte står i strid med reglerna i LVF (s. 862). Detta är emellertid krav som följer av 3 kap. 1 § 2 FABL. Vid prövning av bilagan till bolagsordningen kommer Finansinspektionen att kunna säkerställa att placeringar och villkor uppfyller kraven i LVF samt att ett fondbolag och ett förvaringsinstitut utsetts. Någon ytterligare prövning synes inte motiverad. Därtill kommer att fondandelsbolagets verksamhetssyfte, dvs. att göra kollektiva investeringar, inte ska

anges i bolagsordningen eftersom det i stället framgår direkt av FABL (s. 871). Det kommer således inte att finnas något annat dokument än bilagan till bolagsordningen som visar att kravet uppfylls. Såsom anges i betänkandet säkerställer Finansinspektionens prövning av bilagan till bolagsordningen ett gott konsument-skydd, vilket talar för att den prövningen bör vara tillräcklig. Den täcker också de rekvisit för auktorisation av investeringsbolag som anges i UCITS-direktivet (artikel 5.2). Föreningen förordar därför att bestämmelsen i 3 kap. 1 § 1 FABL utgår.

Innehållet i bilagan till bolagsordningen ska vara skälig för andelsägarna

I betänkandet finns en längre beskrivning av vad prövningen av bilagan ska anses omfatta (s. 403 ff.). Den ska motsvara den prövning som görs av fondbestämmelser för värdepappersfonder. De förarbeten som återges är emellertid i stora delar obsoleta. Efter en lagändring vad avser fondbolags möjligheter att ändra fondbestämmelserna gäller för närvarande en ordning som i högre utsträckning överensstämmer med EU-rätten (prop. 2010/11:135 s. 236 ff.). Några andra principer bör inte gälla för ett investeringsbolag. Föreningen förordar därför att andra till fjärde stycket under rubriken stryks och att det i stället hänvisas till angivna förarbeten.

Behovet av ledningsprövning av styrelsens ledamöter

I betänkandet föreslås att ledningsprövning ska vara en förutsättning för tillstånd att etablera ett investeringsbolag. Samtidigt konstateras att UCITS-direktivet inte uppställer något krav på ledningsprövning av styrelseledamöter i ett externt förvaltad investeringsbolag och att det i stället har ansetts tillräckligt att sådan prövning sker av fysiska personer i det bolag som utför förvaltningen (s. 406).

Behovet av ledningsprövning motiveras i betänkandet med att det på finansmarknadsområdet i svensk rätt normalt krävs ledningsprövning av styrelseledamöter i företag som driver tillståndspliktig finansiell verksamhet, såsom fondbolag, försäkringsbolag och banker (s. 406). Denna jämförelse är emellertid inte träffande. Ett investeringsbolag utgör en fond utan egen operativ förvaltningsverksamhet, där förvaltningen i stället utförs av en extern, tillståndspliktig förvaltare som redan är föremål för ledningsprövning. Om ett krav på ledningsprövning grundas på en sådan jämförelse finns det en risk att prövningen utformas utifrån andra utgångspunkter än de som är relevanta för fondstrukturer, och därmed får ett innehåll som inte är motiverat i detta sammanhang.

I betänkandet anges förvisso att prövningen ska vara ”mindre omfattande” än den som avser ledningspersoner i ett fondbolag. Formuleringen är dock vag. Föreningen förordar i stället att det inte i svensk rätt införs krav som går utöver de som anges i UCITS-direktivet. Det bör i sammanhanget beaktas att investeringsbolagets påverkan på fondverksamheten kommer att vara mycket begränsad eftersom dess förvaltning i sin helhet sköts av ett fondbolag som också bär det näringsrättsliga och skadeståndsrättsliga ansvaret för detta.

Av UCITS-direktivet framgår att för auktorisation av ett investeringsbolag med en extern förvaltare krävs att bolagsordningen, valet av förvaringsinstitut och fondbolagets ansökan att förvalta investeringsbolaget godkänns (artikel 5.2). Att dessa krav uppfylls kommer att framgå av bilagan till bolagsordningen. Det kan övervägas om 3 kap. 1 § FABL bör omformuleras för att bättre återspegla direktivets lydelse.

Finansinspektionen ska godkänna ett fondbolags ansökan att förvalta ett ~~ge tillstånd att driva verksamhet som investeringsbolag~~ [] om innehållet i den bilaga som enligt 5 kap. 2 § ska fogas till bolagets bolagsordning är skäligt för andelsägarna.

En sådan ändring innebär att lydelsen i 3 kap. 2-3 §§ FABL behöver ändras på motsvarande sätt.

Registrering av ett fondandelsbolag i fondandelsbolagsregistret (avsnitt 4.3.6)

I författningskommentaren till 4 kap. 3 § FABL anges att det är förvaltaren som är skyldig att göra registreringsanmälan om ändrade förhållanden. Detta bör komma till uttryck även i lagtexten.

Bolagsstämman i ett fondandelsbolag (avsnitt 4.4.3)

Enligt 9 kap. 15 § FABL ska reglerna om extra stämma i 7 kap. 13 § aktiebolagslagen (2005:551), ABL, gälla. Med beaktande av skälen för obegränsade röstvärdeskillnader i ett fondandelsbolag och att minoritetsskyddet inte gör sig gällande på samma sätt som i ett aktiebolag, bör det övervägas om möjligheten för andelsägarna att begära en extra stämma ska vara knuten till röstvärdet för innehavda andelar.

I betänkandet anges att bolagsstämman beslutar om tillsättande och entledigande av styrelse, vilket kan ge intrycket att detta är det enda sättet att utse styrelse (s. 425). Av lagförslaget framgår dock att det, såsom enligt 8 kap. 8 § ABL, finns möjlighet att i bolagsordningen föreskriva att ledamöter utses på annat sätt (10 kap. 6 § FABL). Det kan behöva tydliggöras i texten.

Styrelsen i ett fondandelsbolag (avsnitt 4.4.4)

I betänkandet föreslås att fler än hälften av styrelseledamöterna i fondandelsbolagets styrelse ska vara oberoende i förhållande till förvaltaren. Förslaget är enligt föreningens mening långtgående. Något liknande lagkrav finns inte för andra finansiella företag såsom fondbolag och AIF-förvaltare, även om föreningen i sin självreglering ställer krav på oberoende styrelseledamöter. I betänkandet motiveras förslaget främst med att styrelsen ska ha kapacitet att besluta om att byta ut förvaltaren. Vid ett sådant beslut kommer nämligen inte ledamöter med anknytning till förvaltaren att kunna delta på grund av jäv. Det är således nödvändigt att det i styrelsen finns åtminstone en oberoende ledamot som kan ta ett sådant beslut. Ett beslut om att byta ut förvaltaren skulle ha stor påverkan för andelsägarna och kommer med stor sannolikhet inte att aktualiseras utan att Finansinspektionen dessförinnan återkallat tillståndet för förvaltaren eller att förvaltaren inte längre önskar förvalta bolaget. Vad gäller styrelsens övriga uppgifter, dess kontrollfunktion, så är de relativt begränsade medan det fulla ansvaret för att förvalta tillgångarna i andelsägarnas intresse bärs av fondförvaltaren. Frågan är då om det kan anses befogat att i lag kräva att styrelsen kontinuerligt ska bestå av minst hälften oberoende ledamöter. Detta medför nämligen kostnader som fondandelsbolaget, dvs. investerarna, ska stå för.

Föreningen föreslår att lagkravet begränsas till minst en oberoende styrelseledamot. Därmed möjliggörs för stämman, eller förvaltaren om denne utser styrelsen, att avgöra i vilken utsträckning det kan anses befogat att utse flera oberoende ledamöter än så.

Med en sådan ordning kommer det alltså att finnas möjlighet för den oberoende ledamoten att till Finansinspektionen anmäla byte av förvaltare. Det kommer också att finnas möjlighet för denne att föra anmärkningar till protokollet och att visselblåsa eller anmäla missförhållanden till Finansinspektionen. Ett mer långtgående krav skulle kunna få den konsekvensen att styrelsens storlek, dvs. antalet ledamöter, måste begränsas av kostnadsskäl. Det skulle i sin tur kunna få påverkan på den kompetens från förvaltaren som kan knytas till styrelsen. Något behov av ett mer långtgående krav i lag som kan motivera de kostnader detta kan medföra, framför allt i en större styrelse, har inte framkommit.

Förvaltarens och styrelsens uppgifter (avsnitt 4.4.7)

Styrelsen i fondandelsbolaget kommer, för att kunna utföra sina kontrolluppgifter, att vara beroende av rapportering från förvaltaren. Det bör därför åläggas förvaltaren att lämna erforderliga uppgifter till styrelsen, förslagsvis genom tillägg i 10 kap. 7 § FABL.

Bolagsordningen i ett fondandelsbolag (avsnitt 4.5.4)

Av 5 kap. 1 § 6 FABL framgår att det i bolagsordningen ska anges om bolaget har euro eller svenska kronor som redovisningsvaluta. I författningskommentaren anges att den angivna valutan ska användas för samtliga affärshändelser oavsett vilken valuta själva transaktionen skett i (s. 872 f.). Föreningen utgår från att detta krav inte påverkar eller försvårar möjligheten att denominera fondandelar i andra valutor, t.ex. genom andelsklasser (6 kap. 2 § 1 g FABL).

I författningskommentaren anges att fondens namn ska anges i bilagan till ett investeringsbolags bolagsordning. Namnet uppges vara detsamma som företagsnamnet (s. 873). Detta uttalande bör strykas eller förtydligas. Fondens (delfondens) namn kommer, såsom beskrivs i betänkandet, inte att vara detsamma som det registrerade företagsnamnet för fondandelsbolaget. I stället kommer delfonderna att ha egna fondnamn som endast anges i bilagan för respektive delfond.

Bilagan till bolagsordningen i ett AIF-bolag

I förslaget till 5 kap. 3 § 7 FABL anges att bilagan till bolagsordningen i ett AIF-bolag ska innehålla uppgifter om fondens likviditetshanteringsverktyg. Kravet gäller dock endast för AIF-bolag som utgör öppna fonder (jfr s. 467). Denna begränsning bör framgå av lagtexten.

Följande justering bör göras på sidan 464 i betänkandet:

I den mån det är förenligt med ~~UCITS-direktivet och~~ AIFM-direktivet bör det dock inte ställas krav på att viss information eller uppgift ska återges i bolagsordningen om det är lämpligt att den anges på annat sätt eller i en annan form, exempelvis i en fonds informationsbroschyr.

Andelar och andelsklasser (4.6.1)

I betänkandet anges att en distributionsandelsklass syftar till att ett värdepappersinstitut som distribuerar andelar i en fond ska kunna ta betalt direkt av kunden utan att nivån på vad kunden betalar i sin helhet förändras (s. 478). Detta är för snävt beskrivet. Det angivna syftet är ett av syftena med distributionsklasser, men inte det enda. En distributionsandelsklass kan riktas mot en viss distributör även av andra

skäl vilket i tidigare förarbeten exemplifieras med hänvisning till en andelsklass som riktar sig mot Pensionsmyndigheten, där det i stället är fråga om en anpassad avgift (prop. 2017/18:5 s. 66ff.). Tillämpningen bör vara densamma för investeringsbolag, varför det är lämpligt att hänvisning görs till de tidigare förarbetena.

Informationskrav (4.8)

I betänkandet anges att förvaltaren ansvarar för att kraven på information om ett investeringsbolag uppfylls (s. 529). Av lagförslaget framgår detta dock inte tydligt. Enligt 10 kap. 12 § tredje stycket FABL ska förvaltaren vidta de åtgärder som krävs för att bolaget ska uppfylla kraven. Det kan tolkas så att det är investeringsbolaget som bär det yttersta ansvaret för detta. Det bör förtydligas att det är förvaltaren som bär det näringsrättsliga ansvaret för att informationskraven uppfylls. Investeringsbolaget självt, utan anställda, kan svårligen bära något ansvar för informationen.

Bokföring och årsredovisning (4.9.1)

I betänkandets författningsförslag används begreppet årsberättelse i rubriken närmast före 11 kap. 8 § FABL. I 11 kap. 3 § FABL används emellertid begreppet årsredovisning såvitt avser AIF-bolag. Rubriken bör därför justeras.

Förvaltares och förvaringsinstituts skadeståndsansvar i ett fondandelsbolag (avsnitt 4.11.2)

Registrerade AIF-förvaltare

I betänkandet föreslås att registrerade AIF-förvaltare som förvaltar AIF-bolag ska omfattas av samma skadeståndsansvar som AIF-förvaltare med tillstånd enligt 3 kap. LAIF. Registrerade AIF-förvaltare omfattas endast av en mycket begränsad del av AIFM-direktivets bestämmelser och är därmed inte underkastade samma krav som AIF-förvaltare med tillstånd. Vid genomförandet av direktivet i svensk rätt infördes inte några ytterligare krav för denna kategori av förvaltare, vilket talar mot att nu införa ett mer långtgående skadeståndsansvar. De alternativa investeringsfonder som svenska registrerade AIF-förvaltare redan i dag förvaltar är dessutom i stor utsträckning associationsrättsliga, utan att detta har ansetts motivera ett skadeståndsansvar motsvarande det som gäller för tillståndspliktiga AIF-förvaltare. Att skadeståndsansvarets omfattning skulle variera beroende på i vilken form fonden bildats framstår som olämpligt. Föreningen anser att det inte bör införas ett mer långtgående skadeståndsansvar för dessa förvaltare än det som gäller i dag.

Stiftares och styrelseledamots skadeståndsansvar i ett fondandelsbolag (avsnitt 4.11.3)

Skadeståndsansvar för skada som drabbat annan

I betänkandet föreslås att skadeståndsansvaret för stiftare och styrelseledamöter i ett fondandelsbolag ska utsträckas till att omfatta skada som drabbar tredje man (s. 601). Det är dock oklart i vilka situationer stiftare eller styrelseledamöter i praktiken skulle kunna orsaka skada för tredje man. Fondandelsbolaget ska inte ha några anställda och styrelsen har i huvudsak en övervakande roll, samtidigt som det är förvaltaren som företräder bolaget och tecknar dess firma. Det är därmed förvaltaren som ingår avtal för bolagets räkning. För den externa förvaltaren, som är ett aktiebolag, gäller redan ett sådant skadeståndsansvar enligt ABL. Att införa motsvarande skadeståndsansvar även

för styrelseledamöter i fondandelsbolaget framstår inte som logiskt med hänsyn till den roll och det ansvar styrelsen ska ha och riskerar att göra denna roll otydlig. Föreningen förordar att det inte införs ett sådant skadeståndsansvar i den nya lagen.

Skadeståndsansvar för ett fondandelsbolags andelsägare (4.11.4)

I betänkandet konstateras att mycket talar mot behovet av en reglering av skadeståndsansvar för andelsägare i ett fondandelsbolag, samtidigt som det föreslås att ett sådant skadeståndsansvar ska införas (s. 603). Som huvudsaklig motivering anges att det skulle framstå som främmande för svensk rätt att en andelsägare i en juridisk person saknar ett sådant ansvar. Någon närmare analys av detta påstående redovisas dock inte och det anges inte heller några konkreta omständigheter som visar att avsaknaden av en sådan reglering skulle ge upphov till praktiska problem. Det saknas dessutom en analys av vilka konsekvenser en sådan ansvarsregel kan få för investerarens vilja att investera i fondandelsbolag.

Föreningen anser att det med hänsyn till den speciella funktion som ett fondandelsbolag har tvärtom framstår som främmande att andelsägare skulle ha ett sådant ansvar som en aktieägare i ett aktiebolag. Till skillnad mot aktiebolaget kommer fondandelsbolagets angelägenheter att skötas av en extern förvaltare som bär det fulla ansvaret för detta, som omfattas av skadeståndsskyldighet såväl i den näringsrättsliga regleringen som i ABL, och som därtill står under tillsyn. I ett investeringsbolag och en associationsrättslig specialfond gäller därutöver en likabehandlingsprincip som innebär att enskilda andelsägare inte får utöva särskilt inflytande över fondverksamheten. Detsamma gäller som utgångspunkt för AIF-bolag (om inte annat särskilt anges, jfr 8 kap. 19 § tredje stycket LAIF). Föreningen menar att det är viktigt att det är tydligt att förvaltaren bär det fulla ansvaret för verksamheten, såväl näringsrättsligt som skadeståndsrättsligt.

I betänkandet anges som exempel att skadeståndsansvaret kan röra någon som deltar i beslut om fastställande av en oriktig balansräkning eller utövar inflytande över bolagets ledning. Osäkerhet kring vad detta ansvar innebär riskerar att leda till att andelsägare avstår från att delta på en stämma. Det riskerar också att påverka institutionella investerarens incitament att investera i denna bolagsform.

Mot den bakgrunden, och att det framstår som oklart vilket behov den föreslagna regleringen om skadeståndsansvar för andelsägare i fondandelsbolag är avsedd att tillgodose, bör bestämmelsen utgå.

Tillsyn över fondandelsbolag och förvaltare av dessa (avsnitt 4.12.1)

I betänkandet föreslås att de tillsynsbefogenheter som Finansinspektionen har enligt LVF vid tillsynen av fondbolag även ska gälla vid tillsynen av fondandelsbolag. Dessa befogenheter är emellertid utformade för tillsynen av en verksamhetsutövare. De är inte ändamålsenliga att tillämpa på ett fondandelsbolag såsom regleringen av dessa föreslås utformas i svensk rätt, där bolaget inte självt får driva någon fondverksamhet. Den verksamhet som är relevant i tillsynshänseende drivs i stället av förvaltaren och det är alltså förvaltaren som ska uppfylla de fonddrättsliga förpliktelser som tillsynen omfattar. Bestämmelser motsvarande dem som nu föreslås finns redan i LVF och LAIF. Den föreslagna regleringen medför därmed regelöverlappning, vilket riskerar att leda till tolknings- och tillämpningssvårigheter. Mot denna bakgrund framstår de föreslagna bestämmelserna om tillsyn i 13 kap. 2–7 §§ i FABL som obehövliga.

Föreningen anser att ordningen för tillsyn av fondandelsbolag inte bör skilja sig från den ordning som råder idag för värdepappersfonder och alternativa investeringsfonder. Mot bakgrund av det som anges i betänkandet om krav på tillsynsbefogenheter i EU-direktiven kan konstateras att dessa avser bestämmelserna i direktiven, dvs. den verksamhet som fondförvaltaren driver och ansvarar för i relation till ett fondandelsbolag (s. 608). I stället för bestämmelserna i 13 kap. 2–7 §§ FABL förordar föreningen följande tillägg i 10 kap. 1 § andra och tredje stycket LVF.

För fondbolag och svenska förvaringsinstitut omfattar tillsynen att verksamheten drivs enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, fondbestämmelserna, bilagan till bolagsordningen för ett investeringsbolag, företagets bolagsordning, stadgar eller reglemente och interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar företagets verksamhet.

För förvaltningsbolag och fondföretag samt förvaringsinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige omfattar tillsynen att företaget följer de lagar och andra författningar som gäller för företagets verksamhet i Sverige samt, när en värdepappersfond eller ett investeringsbolag förvaltas enligt 1 kap. 6 b §, det som anges i fondbestämmelserna eller bilagan till bolagsordningen.

Bestämmelsen om tillsyn i 13 kap. 1 § andra stycket LAIF omfattar redan tillsyn över att förvaltaren driver verksamheten enligt en alternativ investeringsfonds bolagsordning. Föreningen förordar dock ett tillägg i 13 kap. 1 § tredje stycket LAIF.

För AIF-förvaltare och förvaringsinstitut som driver verksamhet från filial i Sverige eller marknadsför eller förvaltar alternativa investeringsfonder i Sverige omfattar tillsynen att företaget följer de lagar och andra författningar som gäller för företagets verksamhet i Sverige samt, när en specialfond förvaltas enligt 5 kap. 2 §, även det som anges i fondbestämmelserna eller bolagsordningen.

Föreningen förordar att 13 kap. 1 § FABL omformuleras till en hänvisningsbestämmelse om att bestämmelser om tillsyn finns i 10 kap. LVF respektive 13 kap. LAIF.

Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot ett fondandelsbolag (avsnitt 4.12.3)

Föreningen ifrågasätter de föreslagna ingripandemöjligheterna mot AIF-bolag. Några motsvarande bestämmelser som knyter sådana ingripanden till den enskilda fonden finns inte idag för alternativa investeringsfonder, som ofta drivs i bolagsform. Återkallelsebestämmelserna i LAIF är i stället knutna till den aktör som ansvarar för fondförvaltningen, det vill säga AIF-förvaltaren. En sådan ordning är också mer ändamålsenlig eftersom ingripanden riktas mot den aktör som faktiskt kan påverka efterlevnaden av fondregelverket.

Uttag av avgifter (avsnitt 4.12.6)

För fonder tas i dag inte ut någon särskild årlig tillsynsavgift. I stället är tillsynsavgiften knuten till den aktör som ansvarar för fondförvaltningen, det vill säga fondbolaget, förvaltningsbolaget eller AIF-förvaltaren. Kostnaderna för tillsynen över fondverksamheten får anses ingå i den avgift som tas ut av förvaltaren. Det saknas skäl att införa en särskild årlig tillsynsavgift för just fondandelsbolag.

Insolvensregelverket (avsnitt 4.13)

Bakgrund (avsnitt 4.13.1)

Hänvisningen i betänkandet till 2 kap. 2 § LVF synes avse 4 kap. 2 § LVF (s. 630).

Fondandelsbolag och konkursinstitutet (avsnitt 4.13.2)

I betänkandet föreslås att ett fondandelsbolag ska kunna försättas i konkurs och då omfattas av konkurslagen (1987:672) och ABL:s bestämmelser om konkurs (s. 631). Någon uttrycklig hänvisning till dessa regler föreslås inte i FABL. Det är i och för sig naturligt att fondandelsbolag, som juridiska personer, omfattas av konkurslagstiftningen. Däremot framstår det inte som självklart i vilken utsträckning ABL:s bestämmelser om konkurs ska vara tillämpliga utan en uttrycklig hänvisning, eftersom fondandelsbolag inte utgör aktiebolag. Av tydlighetsskäl behöver därför en bestämmelse införas i FABL som klargör tillämpligheten av aktiebolagslagens bestämmelser om konkurs. En sådan bestämmelse kan utformas på motsvarande sätt som 17 kap. 17 § FABL avseende genomförande av likvidation.

Fusion av fondandelsbolag (avsnitt 4.14.2)

I betänkandet föreslås att AIF-bolag, inklusive associationsrättsliga specialfonder, och investeringsbolag inte ska kunna fusioneras (15 kap. 1 § första stycket FABL). Den bedömningen görs att det inte är möjligt att fusionera en värdepappersfond med en specialfond enligt dagens regler (s. 649). Föreningen delar inte den uppfattningen. Enligt nuvarande regler får tillstånd ges till en fusion mellan en överlåtande specialfond och en övertagande värdepappersfond (12 kap. 16 § LAIF). Det saknas enligt föreningens mening skäl att göra någon annan bedömning i denna fråga än den som tidigare gjorts. För det fall en motsvarande möjlighet inte införs har regelverket skapat olika möjligheter till omstruktureringar beroende på om fonderna är organiserade kontraktsrättsligt eller associationsrättsligt. Föreningen anser att det nya regelverket inte bör utformas på ett sätt som innebär att valet av juridisk form får sådana konsekvenser. Regelverket bör således möjliggöra fusion mellan en överlåtande specialfond eller associationsrättslig specialfond och ett övertagande investeringsbolag respektive mellan en överlåtande associationsrättslig specialfond och en övertagande värdepappersfond.

Enligt 15 kap. 10 § FABL ska det övertagande fondandelsbolagets faktablad överlämnas till andelsägarna i ett överlåtande fondandelsbolag. Av författningskommentaren framgår att detta endast avser fall när AIF-bolaget är skyldigt att ta fram ett faktablad. Det kan behöva förtydligas i bestämmelsen.

I 15 kap. 12 § FABL anges att en förutsättning för tillstånd till en fusion genom kombination är att det övertagande bolaget uppfyller kraven i 3 kap. 1 § FABL, dvs. har tillstånd som investeringsbolag. Föreningen ifrågasätter om detta inte, i likhet med vad som gäller för fusion genom absorption, redan framgår av 15 kap. 1 § FABL. Någon sådan skrivning har heller inte införts i motsvarande bestämmelse i LVF (8 kap. 10 §).

Registrering och rättsverkan (avsnitt 4.14.3)

Av 15 kap. 11 § framgår att det är förvaltaren av ett *överlåtande* fondandelsbolag som ska ansöka om tillstånd för fusionen. Detta överensstämmer med reglerna i 8 kap. 9 §

LVF. I förslagsrutan anges emellertid att det är det *övertagande* bolaget som ska ansöka om tillstånd (s. 650). Detta synes vara en lapsus och bör ändras.

Delning av fondandelsbolag (avsnitt 4.14.4)

Föreningen tillstyrker förslaget till reglering av delningsförfarande för fondandelsbolag. Det har sedan lång tid funnits behov av en sådan reglering och bristen på reglering har t.ex. skapat problem i samband med behovet att dela fonder med innehav i ryska värdepapper.

I betänkandet föreslås att andelsägare vid delning av ett fondandelsbolag ska ha rätt till inlösen av sina andelar *mot en avgift* som motsvarar kostnaderna för att avveckla värdepapper i bolaget (16 kap. 13 § FABL). Bestämmelsen bör i stället utformas på motsvarande sätt som 8 kap. 11 § LVF, nämligen att andelsägarna har rätt till inlösen *utan att andra avgifter tas ut* än vad som motsvarar kostnaderna för att avveckla värdepapper.

Tvångslikvidation (avsnitt 4.15.3)

Av 17 kap. 5 § andra stycket FABL framgår att likvidation av ett fondandelsbolag ska ske t.ex. om Finansinspektionen har återkallat förvaltarens tillstånd och fondandelsbolaget inte har utsett en ny förvaltare inom tio dagar. Vid likvidation ska tillgångarna i bolaget säljas. Detta är en komplicerad övning och kräver att försäljningen kan genomföras på ett sätt som är i andelsägarnas bästa intresse. En likvidator måste sannolikt vara eller lämna uppdrag till någon med erfarenhet av kapitalförvaltning. I många fall torde det emellertid vara bättre för andelsägarna att förvaltningen av bolaget övertas av någon annan förvaltare. Efter ett sådant övertagande kan andelsägarna välja att kvarstå som andelsägare i bolaget eller att lösa in sina andelar. En tidsfrist om tio dagar för bolaget att utse en ny förvaltare framstår därför som otillräcklig. Å ena sidan måste intresset för andelsägarna att inte behöva få sina andelar tvångsinlösta vägas mot att fondandelsbolaget under tidsfristen står utan förvaltning och att andelarna under fristen inte kommer att kunna lösas in. Å andra sidan kommer andelsägarna även om en likvidator utses att behöva avvakta en ordnad avveckling av bolaget för att få andelarna inlösta, sannolikt under avsevärt längre tid än tio dagar och till en högre kostnad. Vid en samlad bedömning anser föreningen att tidsfristen därför bör utsträckas till åtminstone 30 arbetsdagar. Ett alternativ till detta kan vara att Finansinspektionen får medge förlängning av tidsfristen.

Föreningen utgår vidare från att tidsfristen börjar löpa först när Finansinspektionens beslut vunnit laga kraft. Detta bör klargöras i bestämmelsen.

Förenklad avveckling av ett fondandelsbolag och överlåtelse av förvaltningen (avsnitt 4.15.5)

Enligt 17 kap. 23 § FABL får förvaltaren efter tillstånd av Finansinspektionen avveckla ett fondandelsbolag som saknar såväl andelsägare som fondförmögenhet. En sådan ordning gäller idag för värdepappersfonder och specialfonder. Förslaget innebär dock att även avveckling av andra AIF-bolag än specialfonder omfattas av tillståndskravet, trots att bildandet av ett sådant bolag inte är tillståndspliktigt. Denna ordning framstår som inkonsekvent. Svenska alternativa investeringsfonder är redan i dag i stor utsträckning associationsrättsliga, utan att något motsvarande krav på tillstånd gäller vid avveckling. Det saknas skäl att införa strängare krav för AIF-bolag i FABL.

Bestämmelsen bör i stället utformas så att tillståndskravet begränsas till investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder.

Ändring av nuvarande bestämmelser i LVF

I betänkandet anges att förvaringsinstitutet ”ska garantera att förvaltningen sker på ett riktigt sätt” samt ”övervaka och kontrollera förvaltningen” (s. 677). Detta kan ge intryck av ett mer långtgående ansvar än det som följer av fondregelverken. Förvaringsinstitutets roll är begränsad till särskilt angivna kontrollfunktioner och innebär inte något ansvar för förvaltningen som sådan. Föreningen delar dock i övrigt uppfattningen om den dualitet som finns mellan förvaltare och förvaringsinstitut.

Föreningen har inga invändningar mot den föreslagna lydelsen av 9 kap. 1 a § LVF.

Delfonder i fondandelsbolag (avsnitt 4.16.2)

Konkurs

I betänkandet föreslås en ordning för hantering av delfonder vid investeringsbolagets konkurs som ger upphov till vissa oklarheter. Om investeringsbolaget har skulder som inte är hänförliga till enskilda delfonder kan bolaget bli insolvent och försättas i konkurs, samtidigt som delfonderna är solventa och deras tillgångar inte ingår i konkursboet. Eftersom delfonderna saknar egen rättskapacitet och är beroende av investeringsbolaget riskerar en konkurs på bolagsnivå ändå att få konsekvenser för delfonderna. I och för sig synes problemställningen vara hypotetisk, då det kan ifrågasättas om ett investeringsbolag bestående av delfonder ens *kan* gå i konkurs med hänsyn till att samtliga tillgångar och skulder finns i delfonderna. Föreningen anser dock att det behöver klargöras hur delfonder påverkas vid en konkurs i investeringsbolaget.

Delfonder bör begränsas till investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder

I betänkandet föreslås att möjligheten att använda delfonder ska begränsas till investeringsbolag och associationsrättsliga specialfonder. Föreningen har förståelse för avgränsningen inom ramen för nu aktuellt lagstiftningsarbete, men anser att möjligheten att använda delfonder i AIF-bolag bör övervägas framgent.

Straff och vite (avsnitt 4.19)

Av 22 kap. 1 § 1 FABL framgår att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt 8 kap. 1 § FABL föra andelsägarregistret döms till böter eller fängelse. Av 8 kap. 1 § framgår att det är förvaltaren som för registret. Straffbestämmelsen är således riktad mot förvaltaren. Ett ansvar för förvaltare att föra andelsägarregister finns redan enligt befintligt regelverk (4 kap. 11 § LVF samt punkten 2.a.v i bilaga I till AIFM-direktivet). Några straffrättsliga bestämmelser kopplade till förpliktelsen har dock inte ansetts motiverade. Det bör inte i detta sammanhang införas sådana regler, eftersom det skulle leda till att samma företeelse behandlas olika beroende på i vilken form fonden är bildad.

I 22 kap. 2 § FABL hänvisas till 10 kap. 6 § första stycket tredje strecksatsen FABL och 8 kap. 12 § ABL. 8 kap. 12 § ABL omfattas dock redan av den återopade strecksatsen.

Föreningen ifrågasätter vidare straffbestämmelsen som rör utseende av förvaltare i strid med 10 kap. 11 eller 15 § FABL. Någon motsvarighet finns inte i dagens reglering, oavsett en fond drivs som ett aktiebolag. Det bör inte införas skarpare krav på ett fondandelsbolag än de som gäller om fondverksamheten drivs i annan form. Det bör således inte införas andra krav än de som följer av ABL och som kan anses relevanta för ett fondandelsbolag. Detta gäller inte minst med beaktande av fondandelsbolagets begränsade verksamhet och det ansvar som ligger hos den externa förvaltaren.

Bestämmelsen om brytande av meddelarförbud i 22 kap. 3 § FABL bör kompletteras med en hänvisning till 8 kap. 26 § LAIF.

Bestämmelser i övriga författningar som ska gälla för fondandelsbolag (avsnitt 4.21.3)

Penningtvättslagen

I betänkandet föreslås att ett tillägg görs för fondandelsbolag i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Penningtvättslagens tillämpningsområde anges i dess 1 kap. 2 §. Av punkterna 7 och 10 framgår att lagen är tillämplig på fondverksamhet enligt LVF och verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt LAIF. Med detta avses sådan verksamhet som omfattas av tillstånd enligt dessa regelverk, oberoende av fondens rättsliga struktur. Det är således den tillståndspliktiga förvaltningen som är avgörande för lagens tillämpning, inte fondens juridiska form. Penningtvättslagen är därmed redan tillämplig vid förvaltningen av fondandelsbolag. Ett särskilt tillägg i syfte att tydliggöra detta framstår därför som obehövt. Ett sådant tillägg riskerar dessutom att skapa oklarhet om tillämpningsområdet, exempelvis genom att ge upphov till motsatsvisa tolkningar av vilka fondformer som omfattas av den befintliga regleringen. Det föreslagna tillägget bör därför utgå.

Särskild beskattning av Eltif-fonder (5.3)

Främja bildandet av Eltif-fonder (5.3.2)

Föreningen delar utredningens uppfattning om de skäl som talar för att främja bildandet av Eltif-fonder i Sverige. Till den beskrivningen kan läggas att etablering av svenska Eltif-fonder sannolikt kommer att bidra till mer investeringar i den svenska realekonomin. Detta beror på att svenska förvaltare i högre grad än utländska är inriktade på den svenska marknaden och att det inte alltid är effektivt för en svensk förvaltare att etablera fonder i ett annat land. Etableringen av Eltif-fonder med svenska förvaltare kommer således att öka.

Föreningen anser däremot att de skäl som i betänkandet redovisas mot att främja bildandet av Eltif-fonder är svaga. När det gäller konsumentskyddet kan föreningen konstatera att antalet utländska Eltif-fonder som är tillgängliga för svenska konsumenter ökar. De är ofta mycket förmånligt beskattade. Det kan inte anses försämrade konsumentskyddet att det även etableras svenska Eltif-fonder, under förutsättning att beskattningen av dessa inte är avsevärt sämre för konsumenterna. Det kan vidare konstateras att det redan idag finns alternativa investeringsfonder med långsiktiga tillgångar som är upptagna till handel på en reglerad marknad och erbjuds svenska konsumenter, utan den skyddsreglering som anges i Eltif-förordningen.

Behovet av särskilda skatteregler (5.3.3)

Föreningen delar utredningens bedömning att det måste skapas särskilda skatteregler för Eltif-fonder. En förutsättning för att Eltif-fonder ska kunna etableras i Sverige är att de inte beskattas på ett sätt som i praktiken innebär att de inte kan konkurrera med utländska motsvarigheter. Att beskatta såväl fonden som investeraren, dvs. en dubbelbeskattning på avkastningen av investeringstillgångarna, är inte gångbart.

I betänkandet anges att det skulle kunna uppstå en snedvridning av konkurrensen om en Eltif-fond undantas från skattskyldighet på ränteinkomster (s. 780). Det som till synes avses är ränteinkomster från långivning till företag som motsvarar lån som lämnas av ett kreditinstitut (s. 782). Föreningen menar dock att investeringar i finansiella instrument som utgörs av obligationer och penningmarknadsinstrument inte kan jämföras med sådan ”långivning”. Det vore enligt föreningens mening en mer rimlig hållning att sådana tillgångar som en värdepappersfond får investera i enligt UCITS-direktivet, dvs. t.ex. obligationer och penningmarknadsinstrument, inte skulle vara föremål för dubbelbeskattning (jfr artikel 9.1.b i Eltif-förordningen). Sådana tillgångar är inte att betrakta som långivning. Den typen av finansiella instrument framstår därtill som utmärkta för att ingå i en Eltif-fonds likvida tillgångar. Det skulle också möjliggöra investeringar i gröna obligationer (jfr artikel 10.1.g i Eltif-förordningen).

Såsom förslaget är utformat kommer Eltif-fonder förvisso att kunna investera i t.ex. värdepappersfonder som i sin tur investerar i kreditinstrument, vilket löser fondens behov av likvida tillgångar. Det framstår emellertid som ologiskt att det då inte skulle vara möjligt att utvidga det skattefria området till direktinvesteringar i motsvarande instrument.

Fler tillgångar ska vara näringsbetingade andelar (5.3.4)

Som villkor för att de förmånliga reglerna ska gälla föreslås att Eltif-fonden ska marknadsföras öppet till, samt över tid ägas av, ett betydande antal icke-professionella investerare. Avsikten är att de mer förmånliga skattereglerna inte ska kunna användas om fonden ägs av mycket få personer.

Föreningen kan konstatera att det för investerarna är fundamentalt att de vet hur de kommer att beskattas vid en investering. Det, om något, är ett konsumentskydd. Fondförvaltaren kan kontrollera att fonden marknadsförs öppet till ett betydande antal icke-professionella investerare. Det torde innefatta att fonden finns tillgänglig t.ex. på webbplats hos fondförvaltaren eller hos distributörer åtminstone vid de tillfällen när fonden är öppen för investeringar. Rekvisitet att fonden över tid ska ägas av ett betydande antal icke-professionella investerare är dock något som fondförvaltaren inte helt kan kontrollera. I den utsträckning fonden marknadsförs på sedvanligt sätt genom värdepappersinstitut, som är förvaltarregistrerade, och försäkringsföretag, som är registrerade i eget namn, måste fondförvaltaren kunna få del av uppgifter om antal kunder respektive försäkringstagare. Detta skulle kräva att särskilda avtal om detta upprättas. Vårre är om det sker ett utflöde av investerare så att kravet inte längre kan anses uppfyllt. I författningskommentaren till 24 kap. 33 a § inkomstskattelagen (1999:1229) anges förvisso att tillfälliga utflöden inte ska anses innebära att kravet inte är uppfyllt. Det är dock oklart hur länge en ”tillfällig” nedgång av antalet investerare kan göras gällande.

Av investerarskyddsskäl är det avgörande att en Eltif-fond inte ändrar skattestatus över tid. Om rekvisitet inte skulle anses uppfyllt vid en revidering av Skatteverket, så kan det leda till att inkomstdeklarationerna för tidigare år måste omprövas och vinster och utdelningar från noterade aktier, värdepappersfonder och specialfonder tas upp till beskattning. Det skulle drabba de andelsägare som äger andelar i fonden vid det tillfälle då skatten ska betalas, vilket inte nödvändigtvis är samma andelsägare som ägde andelarna under de år skatten hänförs till.

Föreningen tillstyrker mot den bakgrunden rekvisitet att fonden marknadsförs öppet till ett betydande antal icke-professionella investerare, men avstyrker att det därutöver skulle krävas att fonden över tid ägs av ett betydande antal sådana investerare. Om sistnämnda rekvisit ändå skulle anses nödvändigt så bör det klargöras att en fond som ägts av ett betydande antal icke-professionella investerare inte ändrar sin skattemässiga status när den inte längre, till följd av att många begärt inlösen, ägs av ett sådant antal. Det skulle också möjliggöra att fonden kan avvecklas under ordnade förhållanden, vilket kan ta tid när det gäller de illikvida tillgångarna, utan att kvarvarande andelsägare drabbas av en annan beskattning. En annan ordning skulle riskera att ge incitament till andelsägare att inte vara ”sist kvar”, dvs. innebära en s.k. first-mover-advantage, något som de kommande likviditetshanteringsverktygen för fonder syftar till att motverka.

Andelar i Eltif-fonder på ISK (5.3.5)

Föreningen tillstyrker förslaget att Eltif-fonder ska få förvaras på ISK. Möjligheten att förvara en tillgång på ISK är för många hushåll en förutsättning för att de ska investera i den. Att inte kunna erbjuda den möjligheten för andelar i en Eltif-fond skulle alltså få avsevärda negativa konsekvenser för attraktiviteten. Det bör i sammanhanget erinras om att syftet med regleringen av Eltif-fonder är att kanalisera kapital till EU:s realekonomi samtidigt som det medför fördelar för investerare (jfr skäl 4 i förordning [EU] 2023/606). EU-kommissionen anger därtill i sin rekommendation om förbättrad tillgång till investeringssparkonton att Eltif-fonder är tillgångar som kan vara lämpliga på ett ISK (C/2025/6800).

Eltif-fonder kommer kunna investera i bl.a. onoterade tillgångar. I betänkandet tas frågor upp om värderingen av sådana tillgångar kan anses tillräckligt tillförlitlig för att ligga till grund för schablonbeskattning inom ramen för ISK. Föreningen kan konstatera att det är stor skillnad på privatpersoners direktinvesteringar i onoterade aktier och investeringar som görs via en Eltif-fond. För Eltif-fonden finns en tillståndspliktig förvaltare som enligt den näringsrättsliga regleringen har att tillse att värderingen är korrekt. Det är t.ex. en allvarlig förseelse att emittera eller lösa in andelar till ett felaktigt värde. Den värderingsprocess som en förvaltare av en Eltif-fond har måste alltså vara tillräckligt tillförlitlig för att uppfylla kraven på att andelar kan emitteras eller lösas in till verkligt värde. Det saknas skäl att ifrågasätta att den värderingen också skulle kunna användas för att beräkna schablonskatten på ISK. Därtill kommer att en Eltif-fond som tas upp till handel på en reglerad marknad redan med befintliga regler får förvaras på ISK även om handeln med fondandelarna sker utanför marknadsplatsen och till ett värde som beräknas av förvaltaren. En notering kommer också med en kostnad som får bäras av investerarna. Det är i sig en olämplig ordning att notering skulle utgöra en förutsättning för hushållens tillgång till Eltif-fonder via ISK.

Andelar i Eltif-fonder i fondförsäkring (5.3.6)

Utredningens bedömning är att premierna i en fondförsäkring för närvarande inte bör få placeras i Eltif-fonder. Föreningen anser att argumentationen härför är svag. Det hänvisas till ett äldre förarbetsuttalande, då specialfonderna bedömdes ha ett liknande tillräckligt starkt skydd som värdepappersfonderna. Detta kan dock inte läggas till grund för den bedömning som behöver göras idag.

Föreningen delar uppfattningen att fonder som får tillhandahållas inom ramen för fondförsäkring ska erbjuda ett starkt investerarskydd. Den EU-reglerade Eltif-fonden är emellertid den enda alternativa investeringsfonden som får marknadsföras till konsumenter inom hela EU och den anses således omgärdad av ett tillräckligt starkt konsumentskydd. Genom sin långsiktiga karaktär kan den anses särskilt lämplig att erbjuda inom ramen för pensionsförsäkringar. Föreningen menar, i motsats till utredningen, att starka skäl talar för att det bör vara möjligt att erbjuda Eltif-fonder inom ramen för en fondförsäkring.

FONDBOLAGENS FÖRENING

Fredrik Nordström
vd

Helene Wall
chefsjurist